

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมไทยปัจจุบันอยู่ในช่วงกำลังขยายตัว มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนในสังคมต่างก็มุ่งแสวงหาข้อมูลข่าวสารในอันที่จะช่วยให้ได้รู้ถึงเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งการรับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารมวลชน ด้วยเหตุนี้สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่รายงานข่าวไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์นับวันจะเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นในการที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นให้แก่คนในสังคม

ในบรรดาสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเพราะเป็นสื่อที่รับได้ทั้งภาพและเสียงและง่ายต่อการรับรู้ และทำความเข้าใจ จึงได้รับความนิยมจากผู้รับมากกว่าสื่ออื่นใดซึ่งนับว่าสื่อโทรทัศน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสื่อหนึ่ง เป็นสื่อที่เข้าถึงมวลชนได้ทุกระดับและมีอิทธิพลอย่างสูงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไป (สุมิตรานครินทร์ ๒๕๒๙: ๑)

นอกจากนั้นโทรทัศน์ยังเป็นสื่อหรือพาหนะนำข่าวสารซึ่งมีหน้าที่แจ้งข่าวสารให้สมาชิกในสังคมได้ทราบถึงเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้น (Harold D. Lasswell 1986: 14) เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกที่สำคัญของประชาชนโดยเฉพาะข่าวโทรทัศน์ได้สะท้อนภาพความเป็นจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้รับรู้เหมือนกับมีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ (Robinson and Levy 1986: 1)

การเสนอข่าวทางสื่อโทรทัศน์จะได้เปรียบกว่าข่าวที่เสนอโดยสื่อประเภทอื่น ๆ แม้จะเป็นการรายงานข่าวในเรื่องเดียวกัน แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้รับสารจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ข่าวโทรทัศน์สามารถเสนอข่าวให้ผู้ชมได้รับทราบในทันที นอกจากนั้น รายการข่าวโทรทัศน์ยังมีสิ่งที่ดึงดูดและเร้าหรือสร้างความสนใจจากผู้ชมได้เป็นอย่างดี ก็คือ การนำภาพยนตร์หรือเทปโทรทัศน์ มาใช้ประกอบในการรายงานข่าวทำให้ผู้ชมเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาข่าวที่ได้รับและก่อให้เกิดความทรงจำ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ชมได้มากกว่าข่าวจากหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง (Jeffery-Schrank 1984: 127-128)

สำหรับวัตถุประสงค์ในการเสนอรายการข่าวโทรทัศน์มี 3 ประการคือ

1. ให้ข่าวสารความรู้ 2. ให้ความบันเทิง และ 3. ให้การชักจูง (นภาพรณี อัจฉริยะกุล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2530:21)

1. ให้ข่าวสาร ความรู้ เป็นหน้าที่หลักของข่าวโทรทัศน์อยู่แล้วที่จะบอกให้ผู้ชมได้รับทราบถึงข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน และยังบอกถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นการประกอบกระตุ้นใจของผู้ชมโดยทั่วไป ในจุดนี้เป็นส่วนสำคัญที่ข่าวโทรทัศน์แต่ละช่องจะยึดถือปฏิบัติ นอกจากนี้แล้วยังมีการแนะนำความรู้ใหม่ หรือการค้นพบความก้าวหน้าใหม่ ๆ มาเสนอเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ให้กับผู้ชมด้วย

2. ให้ความบันเทิง ปัจจุบันนี้ข่าวโทรทัศน์แต่ละช่องจะมีเนื้อหาในส่วนที่มุ่งเสนอให้ผู้ชมได้รับการผ่อนคลายโดยเป็นช่วงพักผ่อนคลายให้หายจากความตึงเครียดในช่วงของข่าวหนัก ๆ เช่น ข่าวดารา นักร้อง ฯลฯ แทรกอยู่ซึ่งจะแยกกันออกไปตามนโยบายของสถานีนั้น ๆ

3. ให้การชักจูง ข่าวโทรทัศน์นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างการพัฒนาสังคมหรือประเทศก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อหน้าที่ในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต

ของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนอาจจะต้องเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ และ พฤติกรรมของตน เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ๆ ในสังคม

การเสนอข่าวทางวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย ได้เริ่มขึ้นพร้อมกับการ ส่งวิทยุโทรทัศน์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2498 โดยสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง 4 หลังจากนั้นได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ขึ้นอีกหลายสถานี และพร้อม ๆ กับการได้มีการเสนอข่าวทางสถานีเหล่านั้น ทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค ตลอด จนกระทั่งปัจจุบันนี้ (สรรรพสิริ วิริยศิริ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2531: 608)

ปัจจุบันข่าวโทรทัศน์มีการปรับปรุงรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจ และน่าติดตาม มากขึ้นด้วยการบุกเบิกของสถานีโทรทัศน์สีช่อง 9 อสมท. เมื่อปี 2529 ทั้งใน รูปแบบวิธีนำเสนอ วิธีการคัดเลือกข่าว รวมไปถึงการจัดลำดับข่าว จากจุดนี้เอง ที่นำไปสู่รูปแบบของการเสนอข่าวโทรทัศน์ยุคใหม่ ทำให้โทรทัศน์ช่องอื่น ๆ หันมา ปรับปรุงรายการข่าวเพื่อเพิ่มความนิยมและความน่าเชื่อถือให้กับสถานีโทรทัศน์ของตน ซึ่งในระยะหลังจากที่มีการปฏิวัติรูปแบบของการเสนอข่าวสารที่แตกต่างไปจาก เดิมทำให้รายการข่าวเป็นช่วงเวลาหนึ่งที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก และส่งผลให้เกิด การแข่งขันการเสนอข่าวของแต่ละสถานีเพิ่มมากขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ชม

จากการแข่งขันในการเสนอข่าวทางโทรทัศน์ ทำให้ผู้เสนอข่าวลืมนำถึง คุณภาพและคุณค่าของข่าว ผู้เสนอข่าวมักพยายามใช้ศักยภาพด้านภาพ เสียง สี ของ โทรทัศน์อย่างเต็มที่เพื่อให้สมกับการเป็นสื่อที่น่าเชื่อถือ และเพื่อให้เป็นประจักษ์พยาน ชัดแจ้งต่อข่าวที่ไปแสวงหามาว่ามีสภาพเช่นนี้จริง ๆ ด้วยความพยายามดังกล่าว เราจึงพบว่าการเสนอข่าวทางโทรทัศน์แสดงภาพอย่างละเอียดลออจนข้ามขั้นเป็น การจับจ้อง รุกล้ำ ก้าวก้าว ไม่เกรงใจประชาชน หรือแม้แต่ต่ออาจารย์ (อรทัย ศรีสันติสุข อ้างในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องข่าวและแนวทางการเสนอ ข่าวอย่างสร้างสรรค์ 2532; ไม่ระบุเลขหน้า) และสิ่งซึ่งกำลังเป็นที่วิพากษ์ วิจารณ์อีกประการหนึ่งในขณะนี้ก็คือ การเสนอข่าวอาชญากรรม หรือข่าวอุบัตินัย

ต่าง ๆ บางครั้งก็เป็นไปในเชิงตื่นเต้นหวาดเสียว หรือน่ากลัวขยะแยะของผู้ชม และบ่อยครั้งที่เราเห็นข่าวที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์เสนอภาพความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพศพที่อุจาดตา ภาพที่แสดงให้เห็นการฆาตกรรมอย่างโหดเหี้ยม การทารุณกรรมต่าง ๆ หรือ ภาพข่าวสงครามที่แสดงให้เห็นการต่อสู้อย่างรุนแรง ซึ่งการเสนอความรุนแรงทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตามเช่นนี้ ส่งผลให้สาธารณชนทั่วไปเกิดความวิตกกังวลว่าอาจจะส่งผลกระทบในทางลบแก่สังคม ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมโดยรวม

ปัญหาเรื่องความรุนแรงในรายการโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอและเป็นประเด็นปัญหาที่นักวิชาการต่าง ๆ ให้ความสนใจ กล่าวคือนักวิจัยส่วนมากมักให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบในทางลบของเนื้อหา รายการโทรทัศน์ โดยเฉพาะผลกระทบของการเสนอความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของผู้ชมในกลุ่มเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ เพราะความรุนแรงในรายการโทรทัศน์อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งการเลียนแบบและเกิดผลในระยะยาวต่อเด็กได้ (Tannis Macbeth William 1986:303) ความรุนแรงที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์มี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ความรุนแรงในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นความรุนแรงที่เห็นได้ในรายการข่าวกับความรุนแรงที่เสริมแต่งหรือจินตนาการขึ้นมา เช่น ความรุนแรงในรายการบันเทิงต่าง ๆ (Small William 1970:81)

เบอร์โควิทซ์ (Berkowitz, L. 1962) กล่าวว่า การที่ผู้ชมเปิดรับสิ่งเร้าของความก้าวร้าวรุนแรงจะไปกระตุ้นระดับปลุกเร้าทางจิตใจและร่างกาย จนอาจถึงขั้นการแสดงพฤติกรรมในทางก้าวร้าวรุนแรงได้ ซึ่งจากการศึกษาของด็อด สตาฟ (Dodd Staff 1965) พบว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบพฤติกรรมของกลุ่มผู้ชมเด็กและวัยรุ่นมากที่สุด การที่โทรทัศน์เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับอาชญากรรมและความรุนแรงต่าง ๆ ทำให้เด็กมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบน ผลการศึกษาของสตาฟนี้สอดคล้องกับหลักฐานของศาลเยาวชนประเทศ

เยอรมันที่ร่วมกันค้นคว้ากับสถานีโทรทัศน์แห่งชาติของประเทศญี่ปุ่น เอ็น เฮช เค N.H.K (อ้างใน วัฒนา พุททวงกูรานนท์ 2521:17) พบว่ารายการโทรทัศน์ทางโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์หรือรายการใด ๆ ที่ใช้อาวุธฆ่าฟันกัน เช่น การฆ่าอย่างทารุณ หรือการแสดงวิธีต่าง ๆ ในการโจรกรรม มีอิทธิพลอย่างมากต่อจิตใจของเด็ก ส่งผลให้เด็กใจกล้าอยากลองทำดู สำหรับในประเทศไทยได้เกิดกรณีตัวอย่างขึ้นจริง จากการที่เด็กเลียนแบบรายการข่าวโทรทัศน์ ดังเช่นที่เป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ (The NATION: 1 APR 1988) ว่า เด็กชายอายุ 9 ขวบคนหนึ่งแฉวนคอตัวเอง เพราะทำตามอย่างจากข่าวโทรทัศน์ที่มีการรายงานข่าวการผูกคอตายของครอบครัวหนึ่งที่จังหวัดนนทบุรี เป็นต้น

นอกจากนั้นคนทั่วไปสามารถเรียนรู้พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงโดยการสังเกตลักษณะพฤติกรรมความก้าวร้าวจากสื่อมวลชน และบางครั้งก็อาจจะเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวจากสื่อมวลชนด้วย (Bandura, A and Walter, 1963) และสื่อโทรทัศน์ก็ถูกมองว่าเป็นเสมือนโรงเรียนสอนความรุนแรง และเป็นวิทยาลัยสำหรับสอนอาชญากรรมให้แก่ผู้ชม ซึ่งรายการข่าวโทรทัศน์ก็เป็นรายการหนึ่งที่น่าจะเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงให้ผู้ชมได้เรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากในการเสนอข่าวอาชญากรรมที่ถูกรายงานออกมาอย่างชัดเจนทั้งภาพและเสียง ซึ่งย่อมหมายถึงขั้นตอนการดำเนินงานของอาชญากรเหล่านั้นด้วย จึงไม่น่าแปลกใจอะไรถ้าจะพบว่ามีรูปแบบอาชญากรรมที่เกิดขึ้นครั้งล่าสุด เป็นสิ่งที่พวกเราเคยเห็นมาแล้วในโทรทัศน์

อิทธิพลของเนื้อหาความรุนแรงในสื่อมวลชนมิได้เกิดขึ้นกับผู้ชมหรือผู้รับสารเท่านั้น แต่กลับขยายวงกว้างไปถึงสังคมของเราอีกด้วย เพราะเนื้อหาความรุนแรงในสื่อมวลชนมีส่วนสร้างภาพพจน์หรือสร้างค่านิยมของความรุนแรงในสังคมได้ (Gerbner G. and others, 1980) ดังที่ วิษณุ เครืองาม (2524:4) กล่าวว่า การเสนอข่าวหรือรายการบันเทิงของหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ อาจเอนเอียงไปในทางส่งเสริมให้บุคคลกระทำผิด หรือชักจูงให้ประพฤตินอกขอบข่ายของกฎหมายและศีลธรรม ตลอดจนวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ เช่น การ

บรรยายวิธีการหรือแผนของอาชญากร แสดงข่าวหรือเรื่องราวเกี่ยวกับการลอบฆ่า ความพยายาม การข่มขู่ผู้กระทำผิดโดยจงใจ หรือมีเจตนาที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น ขนานนามว่า เจ้าพ่อบ้าง เจ้าแม่บ้าง เป็นต้น นอกจากนี้ การเสนอความรุนแรง ของสื่อมวลชนยังอาจส่งผลให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจผิดกับความรุนแรง และใช้ ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา เช่นที่ วัฒนา พุทธิสารกุล (2521 : 18-19) กล่าวถึงอิทธิพลของการเสนอความรุนแรงในสื่อมวลชนว่า จากการศึกษาที่สื่อมวลชนที่ ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมได้เสนอภาพความรุนแรงต่าง ๆ อย่างไม่ตัดทอนออก เลย เช่น ภาพคนร้ายถูกยิงที่ลูกตาเลือดพุ่งกระฉูด หรือถูกตัดคอ ตัดแขน ตัดขา หรือภาพชายที่ถูกแขวนคอ เป็นต้น ผลร้ายย่อมเกิดขึ้นกับจิตใจของเด็กและหนุ่มสาว วัยรุ่น ทำให้เกิดความเคยชินที่ได้เห็นภาพเหล่านี้ จึงไม่มีความรู้สึกถึงความตาย นั้นน่าเกลียดน่ากลัว หรือน่าเศร้าโศกแต่อย่างใด

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของรายการข่าวโทรทัศน์มีส่วน ทำให้ประเทศพัฒนา แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถทำให้สังคมเสื่อมเสียในด้าน วัฒนธรรม ประเพณี หรือเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมทางอาชญากรรม ซึ่งจาก การที่สื่อมวลชนสามารถให้ทั้งคุณ (prosocial) และโทษ (antisocial) ได้เช่นนี้ จึงต้องมีกลไกทางสังคมเพื่อควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของวิทยุโทรทัศน์

กลไกการควบคุมด้านรายการวิทยุโทรทัศน์ดังกล่าวนี้ มักจะเกิดขึ้นได้ใน 3 ลักษณะที่สำคัญ คือ 1) การควบคุมโดยตนเอง 2) การควบคุมโดยรัฐ หรือ องค์การที่รัฐมอบหมาย 3) การควบคุมโดยสาธารณชนและองค์การต่าง ๆ (Wilbure Schramm 1966)

การควบคุมประการแรกที่จะกล่าวถึงก็คือการควบคุมตนเอง กล่าวคือ ข่าวโทรทัศน์จะมีคุณค่าหรือไม่ และมากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับ การเลือกข่าว การจัดลำดับข่าว การนำเสนอข่าวตามขอบเขตของรายการข่าว นโยบายการเสนอ ข่าวของทางสถานี และวิจาร์ณญาณตลอดจนประสบการณ์ของบรรณาธิการข่าวเป็น สำคัญ (Michael Ballwill 1981) บรรณาธิการข่าวจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญ

อย่างมากในการผลิตข้าว ดังที่เรย์ เอลเดน เฮียสเบิร์ก (Ray Eldan Hiebert 1985 : 140) กล่าวไว้ว่าบรรณาธิการเป็นผู้กรองสาร (gatekeeper) ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการผลิตข่าว เพราะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการคัดเลือกข่าวเพื่อส่งถึงผู้รับ

ในกระบวนการทำข่าวนั้นต้องแข่งขันกับเวลาและความรวดเร็วย่อมจะต้องมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ และการทำข่าวนั้นบรรณาธิการข่าวและผู้ผลิตข่าวต้องเผชิญกับเหตุการณ์และเรื่องราวที่น่าตื่นเต้น น่ากลัวอยู่เสมอ มีเหตุการณ์อันเป็นข่าวเกิดขึ้นอย่างมากมาย แต่เหตุการณ์ที่ถูกนำมารายงานเป็นข่าวทางสื่อมวลชนในช่วงเวลาของแต่ละวันก็จะมีอยู่อย่างจำกัดมาก (ธงชัย มหาไตรภพ 2532:1) ด้วยเหตุนี้ การคัดเลือกข่าวจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างมาก บรรณาธิการข่าวจึงต้องมีมาตรการควบคุมตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสำนึกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม

การควบคุมลักษณะที่สอง คือ การควบคุมโดยรัฐหรือองค์กรที่รัฐมอบหมาย รัฐบาลมีส่วนในความรับผิดชอบโดยกำหนดสิ่งที่ต้องปฏิบัติและควรปฏิบัติ ตลอดจนการห้ามสิ่งที่ไม่พึงปฏิบัติไว้ในรูปของระเบียบคำสั่งและกฎหมาย และกิจการวิทยุ โทรทัศน์ของทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นระบบใด ย่อมจะต้องมีตัวบทกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ใช้เป็นมาตรการควบคุมมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป แต่ครอบคลุมความรับผิดชอบอันพึงมีต่อประชาชนและประเทศชาติเป็นส่วนรวมนั้น ฌอง แมคไบรด์ (Sean Macbride 1984:160) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับสื่อมวลชนว่า จากการประชุมระหว่างประเทศที่ผ่านมาได้มีการเสนอแนะให้บรรณาธิการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรับผิดชอบทางกฎหมายต่อหนังสือพิมพ์ หรือการกระจายเสียงทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ที่น่าเสนอออกไปเพื่อเป็นการปกป้องประชาชนรวมทั้งสื่อมวลชนเองด้วย ซึ่งผลการประชุมนี้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่สำคัญของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (ศิริชัย ศิริกาษา และกาญจนา แก้วเทพ ไม่ระบุปี : 125) ที่ว่าสื่อมวลชนควรจะยอมรับและปฏิบัติตามพันธะกรรมที่มีต่อสังคม

ซึ่งการยอมรับพันธะกรณีดังกล่าวสื่อมวลชนควรจะควบคุมกันเองภายใต้กรอบของกฎหมายและกรอบของสถาบันที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้น

ส่วนกลไกการควบคุมสุดท้าย คือ การควบคุมโดยสาธารณชนและองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจากทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการควบคุมสื่อมวลชนไว้ว่า ประชาชนควรมีความรับผิดชอบในสิทธิของตนที่จะแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์สื่อมวลชน เพราะอำนาจที่มาจากประชาชนคือ อำนาจสูงสุด ซึ่งการใช้สิทธิของประชาชนอาจจะเป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จดหมายจากผู้ชม รวมทั้งบทวิจารณ์ของสื่อมวลชนอื่น เช่น หนังสือพิมพ์ ก็จะถือว่าเป็นความรู้สึกลึกความนิยมของผู้ชมที่มีต่อสถานี เป็นต้น นอกจากนี้ ประชาชนก็อาจจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนซึ่งการรวมกลุ่มอาจจะเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือการรวมกลุ่มแบบถาวร เช่น สมาพันธ์ มุลินธิ สถาบันทางการศึกษา และสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น หรือการรวมกลุ่มแบบเฉพาะกิจ เช่น ชมรมและกลุ่มสังคมต่าง ๆ เช่น ชมรมนิยมนไทย เป็นต้น

จากลักษณะการควบคุมรายการวิทยุโทรทัศน์ดังกล่าว จึงนำศึกษาว่า ในเมื่อการนำเสนอความรุนแรงในรายการข่าวโทรทัศน์อาจก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อผู้ชมและสังคมได้แล้ว การควบคุมรายการข่าวโทรทัศน์ได้มีมาตรการการควบคุมในเรื่องนี้หรือไม่ อย่างไร โดยจะพิจารณาจากผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ โดยเฉพาะบรรณาธิการข่าวที่มีอำนาจในการคัดเลือกข่าวว่ามีมาตรการควบคุมตนเองอย่างไรในการคัดเลือกการนำเสนอข่าวที่มีความรุนแรง ส่วนรัฐบาลได้มีการออกกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ เพื่อควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในรายการข่าวโทรทัศน์บ้างหรือไม่ และกลุ่มสุดท้าย สาธารณชนและองค์กรต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงนี้บ้างหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปริมาณและระดับความรุนแรงในรายการข่าวโทรทัศน์ของแต่ละสถานีในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากลไกการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ 5 สถานีในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัญหาคำถามวิจัย

1. ปริมาณและระดับความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ของแต่ละสถานีในเขตกรุงเทพมหานครเป็นเช่นใด
2. ลักษณะกลไกการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ของแต่ละสถานีเป็นเช่นไร

ขอบเขตของการวิจัย

รายการข่าวโทรทัศน์ ศึกษารายการข่าวภาค 19.30 และภาค 20.00 ของสถานีโทรทัศน์ 5 สถานีในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. และสถานีโทรทัศน์ช่อง 11

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

การควบคุม : กลไกการควบคุมรายการโทรทัศน์สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลไก

ด้วยกันคือ การควบคุมตนเอง การควบคุมของรัฐ และการควบคุมโดยสาธารณะ

การควบคุมตนเอง (self control) หมายถึง การควบคุมโดยสื่อมวลชนเอง ซึ่งอาจจะเป็นผู้ประกอบอาชีพสื่อมวลชน สมาคมหรือองค์กรต่าง ๆ ของสื่อมวลชน ในการสำนึกและตระหนักถึงความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่อสังคมส่วนรวม ภายใต้กรอบของกฎหมายและกรอบของสถาบันที่ได้มีการจัดตั้งขึ้น

การควบคุมของรัฐ (state control) หมายถึง การที่รัฐได้เข้ามาควบคุมสื่อมวลชนโดยกำหนดบทบาทถึงสิ่งที่ต้องกระทำ และต้องไม่กระทำของสื่อมวลชน ซึ่งอาจจะออกมาในรูปแบบของการตั้งหน่วยงานเพื่อควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของสื่อมวลชน การออกกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ที่ออกมาบังคับใช้กับสื่อมวลชนโดยตรง รวมทั้งการควบคุมโดยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

การควบคุมโดยสาธารณะ (public control) หมายถึง การควบคุมที่เกิดจากสาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีปฏิกิริยาตอบสนองการทำงานของสื่อมวลชน

ความรุนแรง : การกระทำใด ๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดการตาย หรือบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจของสิ่งมีชีวิต ตลอดจนการทำลายทรัพย์สิน

ระดับความรุนแรง : แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. รุนแรงมากที่สุด คือ

- ผู้กระทำใช้อุปกรณ์ทำให้ผู้ถูกกระทำตาย
- ผู้กระทำไม่ใช้อุปกรณ์แต่ทำให้ผู้ถูกกระทำตาย
- ภัยธรรมชาติ/อุบัติเหตุ/โรคภัย ทำให้ผู้ถูกกระทำตาย

2. รุนแรงมาก คือ

- ผู้กระทำใช้อุปกรณ์ทำให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บ-มีเลือด/
พิการ
- ผู้กระทำไม่ใช้อุปกรณ์ทำให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บ-มีเลือด/
พิการ
- ภัยธรรมชาติ/อุบัติเหตุ ทำให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บ-มี
เลือด/พิการ
- การกระทำต่าง ๆ ของผู้กระทำทำให้ผู้ถูกกระทำเกิด
ความกดดันทางจิตใจอย่างรุนแรง เช่น ป่วยทางจิต
เป็นต้น

3. รุนแรงปานกลาง คือ

- ผู้กระทำใช้อุปกรณ์ทำให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บ-ไม่มีเลือด/
เจ็บป่วย
- ผู้กระทำไม่ใช้อุปกรณ์ทำให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บ-ไม่มี
เลือด/เจ็บป่วย
- ภัยธรรมชาติ/อุบัติเหตุทำให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บ-ไม่มี
เลือด/เจ็บป่วย
- ผู้กระทำใช้อาวุธ หรือไม่ใช้อาวุธอันก่อให้เกิดความ
หวาดหวั่นเกรงกลัวแก่ผู้ถูกกระทำ เช่น ใช้ปืนข่มขู่,
การข่มขู่ประทุ้ง เป็นต้น
- ผู้กระทำกระทำทางวาจาอันก่อให้เกิดความหวาดหวั่น
เกรงกลัว เกิดความกดดันในจิตใจ เช่น โหมโท,
เสียดใจ เป็นต้น

4. รุนแรงน้อย คือ

- ผู้กระทำแสดงให้เห็นอาวุธทำให้ผู้พบเห็นเกิดความ

เกรงกลัว เช่น การสวนสนาม, การซ้อมรบ เป็นต้น

-ผู้กระทำกระทำการใด ๆ ก็ตามที่ทำให้ทรัพย์สินเสียหาย

5. รุนแรงน้อยที่สุด

-การรายงานความรุนแรงจากผู้ประกาศข่าวโดยไม่มี
ภาพเหตุการณ์จริง

รายการข่าวโทรทัศน์ : ข่าวโทรทัศน์ที่เสนอในภาค 19.30 และภาค
20.00 น. ของสถานีโทรทัศน์ 5 สถานีในเขต
กรุงเทพมหานคร

ปริมาณ : ปริมาณในหน่วยของเวลา มีหน่วยวัดเป็นนาทีวินาที

ประเภทของข่าว : การจัดแบ่งประเภทข่าวจากเนื้อหาข่าวโดยทั่วไปสามารถ
แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ข่าวภายในประเทศ และข่าว
ต่างประเทศ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ก. ข่าวภายในประเทศ หมายถึง ข่าวที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับ
ประเทศที่เสนอข่าว ซึ่งสามารถแบ่งประเภทออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ข่าวในพระราชสำนัก หมายถึง รายงานข่าวเกี่ยวกับ
พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง

2. ข่าวรัฐบาล หมายถึง กิจการของรัฐบาลและกิจการของ
ส่วนราชการต่าง ๆ แยกแยะเป็นหัวข้อย่อย ๆ ได้ดังนี้ คือ

2.1 การเปลี่ยนแปลงโยกย้ายข้าราชการของรัฐในส่วนกลาง และ
ส่วนจังหวัด(ส่วนภูมิภาค) อาทิ การแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี การแต่งตั้งผู้ว่าราชการ
จังหวัดคนใหม่ และอื่น ๆ

2.2 การประชุมของรัฐบาล

2.3 การบริหารราชการส่วนอำเภอ และการบริหารส่วนตำบล

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

2.5 การทำพิธีเปิด สถาปนา หรือทำพิธีเข้ารับตำแหน่ง คำอุทิศ และจารึกความซื่อสัตย์จงรักภักดี เยี่ยมคารวะ

2.6 เทศบาล เทศบาลนคร ซึ่งปกครองตนเอง

2.7 ชาวเกี่ยวข้องกับภารกิจส่วนตัวของรัฐมนตรี และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ อาทิ ข้าราชการผู้นั้นไปต่างประเทศ ภริยาป่วย ฯลฯ

2.8 การเปลี่ยนแปลงโยกย้าย เลื่อนตำแหน่งส่วนบุคคล อาทิ การเลื่อนนัด การย้าย ได้รับการเลื่อนชั้น การเดินทางไปเยี่ยมสถานที่ต่าง ๆ

2.9 กิจการอื่น ๆ ของรัฐบาล อาทิ การตัดสินใจในปัญหาเฉพาะด้าน การให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์และผู้สื่อข่าว คำสั่ง การประชุมคณะรัฐมนตรี ถ้อยแถลงเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล และการประกาศอื่น ๆ

2.10 การปฏิรูปการบริหาร การให้ออก การลดจำนวนข้าราชการ การแนะแนวทางเพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครอง และผู้ได้รับการปกครอง การรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชน

2.11 ชาววงการทหาร ในด้านภารกิจของทหาร การออกแถลงการณ์ การฝึกกำลังพล การพัฒนากองทัพ ฯลฯ

3. ชาวการเมือง หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคการเมือง และนักการเมือง ซึ่งสามารถแยกออกเป็นข้อย่อย ดังต่อไปนี้

3.1 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การแต่งตั้งวุฒิสมาชิก และองค์การอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

3.2 กิจกรรมภายในพรรคการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมือง

3.3 องค์การกึ่งองค์การทางการเมือง เช่น สมาคม สโมสร หรือสหภาพของนักศึกษา องค์การกึ่งองค์การของวัฒนธรรม เช่น สมาคม สโมสร

หรือสหภาพ องค์การเหล่านี้อาจดำเนินโดยเปิดเผย หรือเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองอย่างเงิบๆ

3.4 การหยุดงาน รวมถึงการเดินขบวนต่อต้านอื่น ๆ เพื่อเรียกร้องสิทธิ

4. ข้าราชการ หมายถึง ข้าราชการที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่

4.1 การเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการผลิตอาหาร ในด้านการปรับปรุงวิธีการเพาะปลูก การปรับปรุงพันธุ์ เครื่องมือในด้านการเกษตร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการเกษตรกรรม หรือการผลิตเครื่องมืออุตสาหกรรม เป็นต้น

4.2 การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยี และการพัฒนาอุตสาหกรรม การสื่อสารโทรคมนาคม

4.3 การศึกษา พัฒนาการทางการอ่านวยความสะดวกในการศึกษา การปฏิรูประบบการศึกษา

4.4 สุขภาพ อนามัย และยา ปัญหาโรคติดต่อร้ายแรง การควบคุมโรคติดต่อ โครงการวางแผนครอบครัว การรณรงค์สุขภาพระดับชาติ การป้องกันสภาวะแวดล้อมเป็นพิษ การค้นคว้าด้านยารักษาโรค จำนวนการตายของทารกและเด็ก การอนุรักษ์ธรรมชาติ สภาวะแวดล้อมเป็นพิษ

4.5 โครงการส่งเสริม พัฒนาการปกครอง การป้องกันตนเองให้กับประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ

5. ข้าราชการกรรรม หมายถึง การรายงานข่าวเกี่ยวกับภัยอันตรายต่าง ๆ อันอาจเกิดจากภัยตามธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ไฟไหม้ ตลอดจนภัยอันตรายที่เกิดจากมนุษย์ เช่น โจรกรรม อุบัติเหตุ รถชน เครื่องบินตก ฯลฯ

6. ข้าราชการฝึา ข้าราชการนี้จะนำเสนอเรื่องราวในแวดวงของการกีฬา ไม่ว่าจะเป็นการรายงานผลการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ หรือการออกหมายกำหนดการแข่งขันกีฬา

7. ข่าวพยากรณ์อากาศ ได้แก่ การรายงานการพยากรณ์อากาศทั้ง
ของในประเทศและต่างประเทศ

ข. ข่าวต่างประเทศ คือ รายงานเหตุการณ์น่าสนใจที่เกิดขึ้นในที่ต่าง ๆ
ทั่วโลก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงปริมาณและระดับความรุนแรงที่น่าเสนอในรายการข่าว
โทรทัศน์
2. เพื่อทราบถึงการหลักเกณฑ์การคัดเลือกข่าวของสถานีโทรทัศน์แต่ละ
สถานีในเขตกรุงเทพมหานครภายใต้การควบคุมในรูปแบบต่าง ๆ
3. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ผลิตข่าวโทรทัศน์ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิด
ประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มมากขึ้น